

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 24. aprīlī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 39/2023),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 218. panta otro daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2005. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. martam (turpmāk – apstrīdētā norma), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta otrajam teikumam un spēkā neesošu no [datums].

2. Apstrīdētā norma noteica:

“Par izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas vai par ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu vai samazināšanu, ja ar to nodarīti zaudējumi valstij vai pašvaldībai lielā apmērā, – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt divdesmit minimālajām mēnešalgām,

konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, atņemot tiesības veikt uzņēmējdarbību uz laiku no diviem līdz pieciem gadiem vai bez tā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai tai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir bijis komersanta valdes loceklis un ar tiesas spriedumu krimināllietā tika atzīts par vainīgu apstrīdētajā normā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, 2012. gadā viņš nevarēja saprast un paredzēt, ka no visiem komersanta kreditoriem Latvijas valsti nenostādot prioritārā kārtā un vispirms nesedzot prasījumus par nodokļu nomaksu, viņš izdara apstrīdētajā normā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Tādējādi ar apstrīdēto normu esot aizskartas viņam Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums] – dienas, kad pieņemts un stājās spēkā Senāta lēmums, ar kuru Pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzība tika noraidīta. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2023. gada 22. martā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Izvērtējot, vai apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta otrajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro, pirmkārt, vai tā pieņemta un izsludināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, un, otrkārt, vai tā ir pieejama, kā arī pietiekami skaidra un paredzama, lai varētu būt par pamatu personas saukšanai

pie kriminālatbildības (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.2. punktu*). Tomēr tas vien, ka tiesību normas jēgas noskaidrošanai nepieciešams šo normu interpretēt, pats par sevi vēl nenoved pie tiesību normas neatbilstības Satversmei (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-03-01 18.1. punktu*). Tieši pretēji – Satversmei atbilstoša tiesību normu piemērošana vienmēr ietver šīs tiesību normas interpretēšanu, tostarp ar vēsturisko, sistēmisko un teleoloģisko metodi, un citu juridisko metožu izmantošanu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2005. gada 4. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-16-01 17. punktu un 2018. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-07-05 14.1. punktu*).

No Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertajām tiesību normu kvalitātes prasībām neizriet tas, ka ikvienai tiesību normai vajadzētu būt formulētai kā absolūti precīzai instrukcijai. Savukārt tam, vai iepriekš jau ir izveidojusies judikatūra vai tiesu prakse par konkrētas tiesību normas interpretāciju, nevar būt izšķirošas nozīmes, izvērtējot šīs tiesību normas skaidrību un paredzamību, ja vien tās saturu iespējams noskaidrot ar tiesību normu interpretācijas metodēm (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 18.1. un 21. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norāda – vispārējās jurisdikcijas tiesas būtībā atzinušas, ka brīžos, kad komersanta bankas kontā bija pietiekami naudas līdzekļi, lai veiktu nodokļu un citus valsts obligātos maksājumus, Pieteikuma iesniedzēja vadītais komersants ir primāri sedzis citas saistības, nevis veicis minētos maksājumus. Tāpat pieteikumā norādīts, ka, vērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta otrajam teikumam, galvenā nozīme piešķirama tiesību normas tekstam un gramatiskajai interpretācijai. Apstrīdētajā normā ietvertais formulējums “izvairīšanās no nodokļu nomaksas” apstiprinot, ka esot jākonstatē aktīvas darbības vai bezdarbība, kas vērsta uz maksāšanas pienākuma slēpšanu jeb izvairīšanos no tā, piemēram, sniedzot nepatiesas ziņas vai deklarējot fiktīvus darījumus. Tādējādi neesot bijis skaidrs, ka saistību pret citiem kreditoriem segšana pirms nodokļu nomaksas ir uzskatāma par izvairīšanos no to nomaksas.

Apstrīdētajā normā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvu veido gan izvairīšanās no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas, gan ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšana vai samazināšana. Taču Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, kāpēc arī izvairīšanās no nodokļu nomaksas gadījumā būtu jākonstatē darbības vai bezdarbība, kas ir vērsta uz maksāšanas pienākuma slēpšanu vai izvairīšanos tādā veidā, ka tiek sniegtas nepatiesas ziņas vai deklarēti fiktīvi darījumi.

Brīdī, kad Pieteikuma iesniedzējs veica darbības, par kurām vēlāk tika notiesāts, proti, [datums], spēkā bija likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1. panta 14. punkts. Šī norma izvairīšanos no nodokļu vai nodevu maksāšanas definēja citstarp kā “jebkuru apzinātu darbību vai bezdarbību, kuras dēļ nodokļi vai nodevas nav samaksātas pilnā apmērā vai daļēji”. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis arī to, kāpēc no apstrīdētās normas nav bijis skaidrs tas, ka ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas ir saprotama arī nodokļu nomaksas neveikšana, pastāvot pietiekamiem naudas līdzekļiem.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 39/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis